ESTE NECESAR UN MANUAL DE EDUCAȚIE FIZICĂ ÎN ȘCOALĂ?

ancheta noastră **Ideea de a discuta despre necesitatea unui manual de educație fizică pornește de la sugestiile făcute de numeroși practicieni, dornici să-și organizeze bagajul mai mult sau mai puțin bogat într-un domeniu cu o recunoscută labilitate. Iată de ce am socotit util să invităm în această pagină cîteva nume interesate de problema felului în care se predă educația fizică în școlile noastre. Supunem atenției cititorilor această „masă rotundă", cu speranța că discuțiile vor angaja mai mult decît interesul cadrelor de specialitate, ele avînd darul să repună pe rol nevoia permanentă de îmbunătățire a orei de educație fizică.**

UN OBIECTIV DIDACTIC ÎNTÎRZIAT...

Da, dar este o chestiune întîrziată. Tradiția săracă și lipsa unei concepții unitare în stabilirea modelului motric pe care să-l servească au lipsit educația fizică de un manual; de asemenea, insuficienta cunoaștere a capacității motrice a copilului. Un manual de educație fizică, pentru asigurarea unei optici unitare, trebuie să se bazeze, printre altele, și pe condiții materiale identice. Dinamica copilului în procesul de educație fizică cere amenajări oarecum standardizate.

Cum ar trebui conceput un manual de educație fizică care, ca orice disciplină școlară formativă și informațională, trebuie să-l facă pe tînăr să știe cum să-și dirijeze corpul în anumite situații, să zicem pe stradă, în mediul acvatic sau în situații de alunecare? În primul rînd, pornind de la cunoașterea motricității copilului, foarte elastică datorită biologiei lui, modelul motric trebuind să fie stimulator; manualul trebuie să fie cutezător, pentru cîte două clase, în suită, rezolvînd în acest fel probleme de omogenitate a dezvoltării motricității, mai diversificată decît cea intelectuală; sistemul unitar de verificare și apreciere ar trebui să constituie punctul de plecare ipotetic în formarea modelului care să conducă la selecționarea și standardizarea mai mare a procesului de educație fizică. Manualul trebuie să ducă la mărirea considerabilă a efortului în lecții, să permită elevilor să-și facă temele motrice acasă, punîndu-se astfel capăt crizei de timp în rezolvarea problemelor motrice, să ofere soluții pentru condițiile încă neunificate și să asigure controlul final și intermediar, să constate progresul sau regresul în dezvoltarea motrică, nu neapărat să se noteze.

Conf. dr. ALEXE NICU,
directorul Centrului de cercetări pentru educație fizică și sport

NU-L SOCOTESC O NECESITATE

Problema trebuie privită din două unghiuri diferite, și anume din cel al necesității unui manual care să se adreseze elevului și din cel al utilității lui pentru profesorul de educație fizică. Dar, oricare ar fi unghiul, nu socotesc manualul — de tipul celor pentru alte materii — drept o necesitate. Educația fizică — obiect de învățămînt prezintă unele caracteristici aparte. În primul rînd este, în esență, un obiect cu conținut practic, nu teoretic. Apoi, realizarea lecțiilor se face în condiții materiale foarte diversificate de la școală la școală, iar un manual conceput pe ideea existenței unor anumite condiții devine inoperant în alte condiții. Sau insuficient. Pe de altă parte, diversificarea învățămîntului, angrenarea preșcolarilor în această activitate presupun tot atîtea maniere de tratare a educației fizice (nu aceleași probleme se pun la grădiniță și în școala generală, în acestea și în școala profesională, în gimnaziu și în liceu etc.). Trebuie avut în vedere și faptul că educația fizică este predată de cadre cu nivel diferit de înțelegere: educatoare, învățători, profesori. Un manual care să înglobeze toate aceste aspecte ar fi nepractic, neeconomicos și ar deveni o carte de bibliotecă. Rostul și rolul educației fizice în școală sînt, după părerea mea, acelea de a atrage elevii într-o activitate practică, de a cultiva în rîndul lor dragostea pentru mișcare, de a forma deprinderi pentru o activitate independentă. Ca urmare, pentru elevi văd mai degrabă necesare, de pildă, o culegere de exerciții pentru gimnastica de dimineață (deoarece mi se pare că la ora care este difuzată prin radio nu-i tocmai potrivită), un ghid pentru practicarea în timpul liber a exercițiilor de dezvoltare fizică generală care să răspundă tuturor preferințelor și necesităților, precum și un ghid privind principalele caracteristici și reguli ale diverselor discipline sportive (cele editate de C.C. al U.T.C. se dovedesc de un real folos).

VLADIMIR SIMIONESCU,
inspector principal în M.E.I.

Gustate tot mai mult de elevi, alergările de cros se înscriu — fiind și larg accesibile — în calendarele competiționale ale fiecărei unități de învățămînt
Foto: Dragoș NEAGU

CHIAR ȘI PENTRU NOI, ELEVII...

Evident, consider utilă editarea unui manual de educație fizică. În condițiile în care apar necontenit noutăți și în sfera acestei materii, se impune ca ele să fie încorporate într-un astfel de manual, pentru a fi cunoscute și aplicate. Profesorul de specialitate ar fi permanent la curent cu tot ce este nou în domeniul în care lucrează. În același timp și elevii, consultînd un astfel de manual, ar fi în măsură să se documenteze și să aprofundeze pe îndelete, acasă, în timpul afectat studiului, tot ceea ce îi interesează.

Așa, în lipsa unui asemenea manual, fiecare profesor predă în mod diferit. Eu am schimbat pînă acum trei profesori de educație fizică: la Școala generală nr. 22 am lucrat cu prof. Gabriela Dinu, apoi la Liceul „Tudor Arghezi" cu prof. Nicolae Golea, acum, în fine, la Liceul industrial „Electroputere" cu prof. Nicolae Geană, unul cu afinități pentru sporturi individuale — atletism și gimnastică, altul pentru jocuri, discipline sportive care pot avea un caracter prioritar, motivat sau mai puțin. Or, în condițiile unui manual, profesorii de educație fizică vor fi în măsură să predea lecțiile după o linie de conduită uniformă, în funcție de cerințele puse în fața clasei.

CRISTINA COJOCARU,
elevă la Liceul industrial „Electroputere" din Craiova

MAI SINT NECESARI CIȚIVA ANI DE STUDII

Un manual de educație fizică nu poate fi privit în maniera clasică, trebuie ceva deosebit. Un manual adaptat specificului domeniului, eminamente practic, conduce la ideea că pentru educație fizică este necesar un manual de lucrări practice. Avem un vocabular de mișcări, o infinitate de acte motrice pe care le combinăm pentru atingerea unor scopuri legate de anumite obiective. De aici rezidă dificultatea în alcătuirea unui manual, pe clase, pentru că în toate clasele sau pentru un grup de clase avem aceleași obiective, pe care însă le putem rezolva cu mijloace diferite. Nici programa nu mai este chiar așa de dogmatică, ea oferind profesorilor posibilități de alegere. Alcătuirea unui manual de educație fizică care să-i satisfacă pe cei dotați din punct de vedere fizic și să-i stimuleze pe cei mai puțin dotați este o operație foarte dificilă, pentru că nu sîntem încă suficient de pregătiți. Aș vedea rezolvată această problemă peste un timp, cînd studiile de biologie a vîrstei școlare în direcția activităților corporale ne vor oferi date mai exacte, corelate cu cunoașterea foarte aprofundată a capacității motrice a elevilor, pe vîrste, sexe, medii. Cercetările biologice și metodice trebuie să asigure o cunoaștere a capacității de performanță a elevilor.

Ca formă de redactare, prognozez un manual de educație fizică pe fișe tematice, pe teme, niveluri de pretenție, de informație, care să cuprindă și aspecte teoretico-metodice, cu colecții de exerciții și indicații metodice diferențiate, încît elevul să poată selecționa informațiile care i se oferă și să poată lucra independent; aș numi aspectele menționate *stadiul optimal* al manualului de educație fizică viitor. Pînă atunci, este bine să realizăm manuale de metodică pentru uzul profesorilor, pe subsistemele învățămîntului de educație fizică, într-o concepție unitară.

Prof. univ. dr.
MIHAI EPURAN,
șeful catedrei de „Teoria, metodica, psihologia și pedagogia educației fizice și sportului" — I.E.F.S.

PENTRU INCEPUT, AȘ VEDEA UN FEL DE „MEMO"

N-avem un manual de educație fizică. Și nu este bine. Pînă acum ne-am bazat pe cunoștințele acumulate în institut, pe propria experiență, pe unele lucrări, foarte utile, dar care nu reprezintă un manual. Vezi „Culegere de exerciții de atletism" (Zeno Dragomir), „Exerciții și jocuri pentru preșcolari" (J. Ticaliuc), „Exerciții pentru clasele de fete" (Elvira Simionescu), „Educația fizică în școală" (Maria Login-Aurelia Stoicescu). Aș mai putea aminti mulți alți autori, specialiști în materie: Gh. Ghișoiu, Gineta Stoenescu, C. Bedő, Ecaterina Ghimbra, Tiberiu Cornețan.

Ne trebuie, așadar, un manual. Nu l-aș numi, inițial, așa. Pentru început, l-aș vedea altfel, ca un fel de „memo"; o memorie de educație fizică și sport. Adică: **o sinteză a ceea ce este necesar fiecărui profesor de specialitate.** O sinteză de ordin metodic — și, ca o propunere: lucrarea ar putea folosi pe cele ce au apărut pînă acum — totodată elemente de regulament al unor discipline sportive larg solicitate de elevi, noțiuni despre felul cum pot fi amenajate construcțiile sportive simple în școli etc. Dacă vreți, **un „Larousse" pentru educație fizică, cu tot ceea ce poate interesa un specialist, cu tot ce este nou pe plan informațional, la noi și în lume.** Un instrument de orientare în activitatea profesorului, de „manevrare" a unor cunoștințe, în raport cu cerințele învățămîntului.

Alte două sublinieri aș dori să mai fac: acest „memo" nu-l văd, într-o etapă incipientă, ca pe un manual pe clase ci pe ramuri de sport și pe vîrste. În același timp socot că el trebuie conceput și realizat în exclusivitate de oameni care muncesc efectiv în școală, care trăiesc printre elevi, le cunosc gusturile, preferințele. Adică, vreau să precizez că un asemenea manual trebuie legat de viață. El trebuie să fie capabil să exprime — înainte de toate — nevoile vieții.

VICTOR TIBACU,
profesor la Liceul „Gheorghe Șincai" din București

S-AR ELIMINA IMPROVIZAȚIA

Da, simt nevoia unui manual de educație fizică. Nu un manual pentru fiecare an, ci unul care să cuprindă grupe de vîrstă. Acest manual este necesar pentru a face trecerea de la teoreticul cuprins în programa ministerului, spre sala de sport. Sigur că manualul nu trebuie să fie „încă o carte" din cele apărute, ci să exprime o sinteză realizată de mai mulți specialiști.

În ceea ce mă privește, eu funcționez și la o clasă de fotbal. Asemenea clase au nevoie într-o măsură și mai mare de un manual care să rezolve problemele educației fizice generale și în primul rînd pe cele ale atletismului, pentru că am ajuns să vorbim despre fotbal.

În sfîrșit, dincolo de rolul foarte important al manualului în ordonarea lecției de educație fizică pe tot cuprinsul țării noastre, nu omit și rolul lui... tactic. Un profesor de educație fizică „cu manual" ar avea, vă rog să nu zîmbiți, o cu totul altă poziție în cancelaria profesorilor, unde deseori profesorul de sport este considerat, pe drept, dar și pe nedrept, ca un om care improvizează. În sfîrșit, elevul însuși ar trata altfel această materie care, ani în șir, a fost considerată o simplă „dexteritate".

OTTO ANDERCO,
profesor la Liceul industrial nr. 5 din Satu Mare

O MODALITATE DE „A VORBI ACEEAȘI LIMBĂ"...

În procesul de învățămînt, profesorul de educație fizică folosește, de regulă, documentele de planificare stabilite de ministerul de resort, planul calendaristic, conspectele de lecție. Între toate acestea se simte nevoia unei concordanțe. Aceasta nu există, în toate cazurile. Motivul? În școli predau educația fizică și cadre didactice cu alte specializări, precum și o masă importantă de învățători. În acest fel, obiectivele educației fizice rămîn neatinse de la clasele mici și pînă la terminarea liceului. Unii lucrează efectiv, cei conștienți și competenți, alții se fac că lucrează. Mai există și o categorie de profesori care nu știu să lucreze. Se creează, însă, un lanț al slăbiciunilor, unii dau vina pe alții, astfel că nu putem ajunge la un liman....

Soluția? Un manual! *Educația fizică a rămas singurul obiect din sistemul nostru de învățămînt fără un asemenea document.* Un manual pe clase, pe sexe și pe tipuri, pe grade de școli. *Un manual care ar face să dispară simulacrul la ora de educație fizică și sport.* Totodată:

— ar determina existența unei reale concordanțe între toate documentele elaborate de minister;

— ar face ca materia clasei să fie parcursă în întregime de către toți elevii;

— ar asigura un control mult mai riguros al muncii;

— ar duce la pregătirea lecțiilor de către profesor, în mod exigent;

— ar da calitate activității profesorului;

— ar asigura, într-o accepțiune complexă relația profesor — elev (clasă);

Într-o perspectivă mai largă, mișcarea noastră sportivă nu ar avea decît de cîștigat prin existența acestui manual.

OVIDIU GAVRILĂ,
profesor la Clubul sportiv școlar din Focșani

SĂ NU MAI MUNCIM DUPĂ URECHE

Această problemă am discutat-o deseori cu mulți dintre colegii de breaslă și **toți sînt de acord cu necesitatea elaborării unui manual destinat educației fizice.** Actuala programă școlară oferă doar un suport general, lăsînd prea mult la latitudinea profesorilor aplicarea în practică a indicațiilor formulate, ceea ce creează foarte adesea, în predarea diverselor teme, o discrepanță de la o școală la alta, de la un profesor la altul. Or, existența unui manual ar crea o concepție unitară în susținerea lecțiilor de educație fizică, acesta fiind de un real ajutor atît profesorilor cu o experiență didactică redusă, cît și cadrelor cu vechime la catedră. Preocupîndu-mă această chestiune, am studiat o serie de manuale elaborate în alte țări. În Suedia, spre exemplu, ele există pentru fiecare clasă separat, cuprinzînd o mare bogăție de date și explicații practice. Noi cred că ar trebui să elaborăm aceste manuale nu pentru a mai încărca ghiozdanul elevului, ci pentru profesori mai ales, în dorința de a elimina, aș zice, „munca după ureche", în felul acesta lecția de educație fizică putînd să răspundă integral și la un înalt nivel cerințelor dezvoltării învățămîntului nostru. Spuneam că în alte părți există manuale pentru fiecare clasă, dar avînd în vedere greutățile inerente fiecărui început cred că noi ar trebui să facem primul pas prin elaborarea unor astfel de lucrări pe categorii de vîrstă (clasele I—IV, V—VIII și liceu), care să cuprindă, însă obligatoriu și un mare număr de ilustrații care să susțină ideile teoretice, pentru că, revin, este necesar să creăm o concepție unitară în predarea acestei discipline.

GHEORGHE FULOP,
profesor la liceul „Bolyai Farcaș" din Tg. Mureș

Reluînd înscrierile la cuvînt din cadrul „mesei rotunde", desprindem necesitatea manualului de educație fizică, expresie a dorinței de organizare a unui material care, prin diversitatea sa, este amenințat deseori de pericolul dispersărilor și chiar al omisiunilor. **Cei care pledează mai mult pentru realizarea acestui manual sînt practicienii educației fizice. Faptul nu ni se pare consecința unei posibile comodități, ci, dimpotrivă, a tendinței de a circumscrie lecția de educație fizică într-un cadru care să-i asigure o eficacitate maximă, pe baza celor mai recente cercetări în acest domeniu. Dealtfel, chiar și părerea profesorului Mihai Epuran, marcată de unele rezerve, reclamă un studiu aprofundat pentru realizarea unui eventual manual,** ceea ce nu face decît să atragă și mai mult atenția asupra acestei importante probleme. **Mai mult decît atît, o părere opusă față de aceea a majorității luărilor de poziție (avem în vedere punctul de vedere al prof. Simionescu) se încheie cu o recomandare-amendament care nu face decît să ridice, încă o dată, problema unei mai bune sistematizări a acestei orecheie, care se află deseori la discreția fanteziei excesive a profesorilor, o fantezie sinonimă, de cele mai multe ori, cu sora ei vitregă, improvizația.**

Cine se mai înscrie la cuvînt?.